

Karnawał

Karnawał
Autor: Aleksandra Gorzeik, Robert
Garstka, Aleksander Lysko

Na lekcji dowiesz się

- ▶ Czym jest obrzęd doroczny jako element tradycji i dziedzictwa niematerialnego
- ▶ Skąd pochodzi nazwa karnawał
- ▶ Z pomocą mapy obrzędowej poznasz karnawałowe zwyczaje w różnych częściach Górnego Śląska
- ▶ Stworzysz plakat lub kolaż z fotografii przedstawiających dawne i współczesne zwyczaje karnawałowe

Karnawał

Karnawał to okres od święta Nowego Roku do wtorku „diabelskiego”, czyli „kusego” przed Środą Popielcową, poprzedzający Wielki Post. Według Zygmunta Glogera, polskiego etnografa, słowo „karnawał” pochodzi od włoskiego *carne vale*, czyli „mięso, żegnaj”. Stąd powstała polska nazwa karnawału: „mięsopust” lub „zapusty”, które „są od wieków porą wszelkiego rodzaju zabaw, widowisk, maszkar i uczt. Nasilały się one wyraźnie w ostatnim tygodniu przed ostatkami (mięsopustem), by w ogólnej zabawie pożegnać ten szczególny czas.

Obrzęd

Zespół zakorzenionych w tradycji, najczęściej określonych przepisami, czynności i praktyk o znaczeniu symbolicznym, towarzyszących jakiejś uroczystości o charakterze związanym z charakterem społeczności.

Obrzęd rodzinny - związana jest z najważniejszymi etapami ludzkiego życia (m.in. narodziny, zaślubiny oraz umieranie) i wpisuje doświadczenia jednostki w życie społeczności lokalnej. Charakterystyczne dla obrzędów rodzinnych jest występowanie trzech etapów: wyłączenia, okresu przejściowego i włączenia. Przykłady - ślub, pogrzeb.

Obrzęd doroczny

Wszelkie prowadzone w sposób nieracjonalny (w znaczeniu trybu działań dążących do określonego celu) ludzkich, indywidualnych bądź zbiorowych działań lub serii działań, związanych z jakimś dniem lub okresem roku, które związane są zachowaniami ukształtowanymi przez obowiązujące wartości i normy. Do obrzędów dorocznych możemy więc zaliczyć tradycje, obrzędy, zwyczaje, a także wierzenia zabiegi magiczne itp. związane z obchodami świąt kościelnych, narodowych, szkolnych, obyczajowych.

Tradycja

Przekazywane z pokolenia na pokolenie historycznie ukształtowane obyczaje, poglądy, wierzenia, zasady postępowania, sposoby myślenia, a także zwyczaje. Podobnie jak obrzędy, tradycja jest częścią niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Dziedzictwo społeczności lokalnej i regionalnej

Na dziedzictwo małych ojczyzn składają się zabytki i zjawiska dziedzictwa niematerialnego, które budują poczucie wspólnoty, wpływają na identyfikację z miejscem i stanowią część tożsamości.

Gdzie najlepiej się zabawić?

Zapoznajcie się z informacjami na temat obyczajów karnawałowych w Waszej okolicy dawniej i dziś.
Skorzystajcie ze strony: <http://mapaobrzedowa.pl/mapa/>

Praca w grupach

Grupa 1

Na dużych kartkach papieru za pomocą mapy myśli wypiszcie pojęcia i działania związane z obrzędem: Wodzenie niedźwiedzia

- ▶ Skorzystajcie ze strony: <http://mapaobrzedowa.pl/mapa/>

Wybierzcie lidera grupy, który przedstawi efekty pracy na forum klasy.

Grupa 2

Na dużych kartkach papieru za pomocą mapy myśli wypiszcie pojęcia i działania związane z obrzędem: Tłusty czwartek

- ▶ Skorzystajcie ze strony: <http://mapaobrzedowa.pl/mapa/>

Wybierzcie lidera grupy, który przedstawi efekty pracy na forum klasy.

Praca w grupach

Grupa 3

Na dużych kartkach papieru za pomocą mapy myśli wypiszcie pojęcia i działania związane z obrzędem: Pogrzeb basa

- ▶ Skorzystajcie ze strony: <http://mapaobrzedowa.pl/mapa/>

Wybierzcie lidera grupy, który przedstawi efekty pracy na forum klasy.

Grupa 4

Na dużych kartkach papieru za pomocą mapy myśli wypiszcie pojęcia i działania związane z obrzędem: Golenie brody

- ▶ Skorzystajcie ze strony: <http://mapaobrzedowa.pl/mapa/>

Wybierzcie lidera grupy, który przedstawi efekty pracy na forum klasy.

Praca w grupach

Grupa 5

Na dużych kartkach papieru za pomocą mapy myśli wypiszcie pojęcia i działania związane z obrzędem: Babski comber

- Skorzystajcie ze strony: <http://mapaobrzedowa.pl/mapa/>

Wybierzcie lidera grupy, który przedstawi efekty pracy na forum klasy.

Podsumowanie pracy

- ▶ Jakie zmiany zachodzą w sposobach świętowania karnawału dawniej i dziś?
- ▶ Jakie są przyczyny tych zmian?
- ▶ Przeprowadźcie dyskusję na ten temat

Zadanie

- ▶ Wykonaj plakat lub krótki film reklamowy zapraszający do czynnego udziału w dowolnym obrzędzie karnawałowym
- ▶ Posłuż się dowolną techniką malarską lub kolażem z fotografii przedstawiających dawne i współczesne zwyczaje karnawałowe
- ▶ Zaaranżujcie wystawę w przestrzeni klasy lub szkoły

Edukacja regionalna w nowej podstawie programowej dla pięcioletniego technikum i czteroletniego liceum

Cele ogólne podstawy programowej:

- ▶ Doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami, itp.
- ▶ Rozwijanie osobistych zainteresowań ucznia i integrowanie wiedzy przedmiotowej z różnych dyscyplin
- ▶ Rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej
- ▶ Rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie
- ▶ Rozwijanie u uczniów szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości

Najważniejsze umiejętności zdobywane przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w liceum i technikum

- ▶ myślenie: analityczne, syntetyczne, logiczne, komputacyjne, przyczynowo-skutkowe, kreatywne, abstrakcyjne, percepcyjne, pojęciowe
- ▶ czytanie
- ▶ komunikowanie się w języku ojczystym i w językach obcych, zarówno w mowie, jak i w piśmie
- ▶ kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin z wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie
- ▶ umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno- -komunikacyjnymi, w tym dbałość o poszanowanie praw autorskich
- ▶ samodzielne docieranie do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania, rzetelnego korzystania ze źródeł
- ▶ umiejętność współpracy w grupie i podejmowania działań indywidualnych
- ▶ nabywanie kompetencji społecznych, udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz organizacja i zarządzanie projektami

W zakresie języka polskiego

I. Kształcenie literackie i kulturowe

- ▶ Rozróżnianie kultury wysokiej i niskiej, elitarnej i popularnej oraz dostrzeganie związków między nimi

II. Kształcenie językowe.

- ▶ Wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych

IV. Samokształcenie

- ▶ Doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym zasobów cyfrowych, oceny ich rzetelności, wiarygodności i poprawności merytorycznej
- ▶ Umacnianie postawy poszanowania dla cudzej własności intelektualnej
- ▶ Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji

W zakresie plastyki

I. Uczestniczenie w kulturze poprzez kontakt, analizę i interpretację dzieł sztuki; dostrzeganie kontekstów powstawania dzieła.

- ▶ w oparciu o właściwą terminologię dokonuje opisu i analizy wybranych dzieł sztuki różnych dyscyplin
- ▶ interpretuje i odczytuje wybrane dzieła sztuki w kontekście epoki

II. Zapoznanie z wybranymi zagadnieniami dotyczącymi (...) sztuki lokalnego środowiska;

- ▶ wymienia zabytki i dzieła architektury najbliższej okolicy
- ▶ opisuje dzieła sztuki regionu, stosując terminy i pojęcia właściwe dla danego obiektu i stylu
- ▶ dokumentuje (fotografuje, filmuje lub tworzy prezentacje z wykorzystaniem nowoczesnych technologii) dzieła lub wydarzenia istotne dla kultury lokalnej

III. Wprowadzenie w obszar działań instytucji profesjonalnie zajmujących się upowszechnianiem kultury w zakresie sztuk plastycznych; ekspresja twórcza podejmowana w związku z organizacją wystaw.

W zakresie przedmiotu geografia

III. Kształtowanie postaw.

- ▶ Docenianie znaczenia dóbr kultury i zasobów przyrody w życiu człowieka, rozumienie konieczności racjonalnego ich użytkowania i ochrony
- ▶ Uwrażliwianie na wartość i znaczenie cennych obiektów przyrodniczych i kulturowych, należących do dziedzictwa lokalnego, regionalnego, narodowego i ponadnarodowego

XII. Rola tradycyjnych i nowoczesnych usług w rozwoju społeczno-gospodarczym: transport, łączność, usługi edukacyjne, badawczo-rozwojowe, finansowe i turystyczne. Uczeń:

- ▶ analizuje mapę miejsc pielgrzymkowych na świecie i w Polsce oraz dostrzega wartości przestrzeni „miejsc świętych”

W zakresie przedmiotu geografia

XIV. Zróżnicowanie krajobrazowe Polski: krajobraz wód powierzchniowych, bagienno-łąkowy, leśny, górski ponad granicą lasu, rolniczy – wiejski, podmiejski i rezydencjalny, małomiasteczkowy, wielkich miast, przemysłowy, górniczy, komunikacyjny. Uczeń:

- ▶ przedstawia rolę turystyki i krajoznawstwa w poznawaniu zróżnicowania i piękna krajobrazów przyrodniczych i kulturowych Polski oraz ich promowaniu w kraju i za granicą

W zakresie historii

Edukacja historyczna pełni ważne cele wychowawcze. Umożliwia w szczególności:

- ▶ kształtowanie szacunku dla dziedzictwa narodowego; wyrabianie poczucia troski o pamiątki i zabytki historyczne
- ▶ rozbudzanie zainteresowań własną przeszłością, przeszłością swojej rodziny oraz historią lokalną i regionalną
- ▶ kształtowanie zdolności humanistycznych, sprawności językowej, umiejętności samodzielnego poszukiwania wiedzy i korzystania z różnorodnych źródeł informacji, krytycznego formułowania i wypowiadania własnych opinii